

A kései vendég

Kopog. Nincs válasz. Talán nem hallják.
Bátortalanul lenyomja a kilincset.
Kilép a kormos ég alá.

Halhatatlanok

– Félreértett. Mi nem *felvenni*, hanem *rögzíteni* szeretnénk a produkciójukat. Nem, a kettő nem ugyanaz. Egy tudománytörténeti vívmányról beszélek, uram. A közönségnek egy még sosem tapasztalt élményt, önöknek pedig, ami azt illeti, örök életet van szerencsénk felajánlani. Igen, jól értette. Megpróbálom röviden elmagyarázni. A térhatású filmezés és a hologram-technológia a múlté. Mérnökeink merőben új módszert fejlesztettek ki a színházi előadások megörökítésére. Látja ezt a gépet? Ne kérdezze, hogyan működik. Én is csak annyit tudok: működik. Működnie *kell*. Ami annyit tesz, hogy ez a szerkezet a tökély még nem ismert fokán képes az utókorra hagyományozni bármit, amit arra érdemesnek vélünk. Szépek a könyvek, de az csak síkba írt képzelet. Csodás a rádió, de nem több hangnál és mágianál. És bár magam is rajongója vagyok a filmeknek, lássuk be: azokból is hiányzik valami. A valóság lélegzete. Az eleven lélek. A világ. Gépünk ötletét ez az elégedetlenség adta. A vágy, hogy úgy tartósítsunk egy eseményt, ahogy az valóságosan lezajlik. Szín, alak, illat és szellem: ne legyen híja semminek. Amikor tehát önökre irányítjuk az optikát, s én megnyomom ezt a gombot, a masina magába szervezti s hézagatlanul elraktározza a látványt. Az előadás végén önök meghajolnak, én megállítom a folyamatot, erre önök eltűnnek – és megmaradnak. Örökre. Minden egyes újrajátszáskor újra élni és játszani fognak, elevenebbül, mint bárki a történelemben. Nem három közönséges dimenzióban, hanem a létezés teljessége szerint. Mit szól? Minthogy ön a társulat vezető színésze, véleménye bizonyára hatással lesz a többiek hozzáállására is. Hogy többé nem sétálhatnak napfényes erdőszéleken? Nem simogathatnak meg egy kedves arcot, s többé sosem kortyolhatnak a májusi levegőből? Így van. Örülök, hogy megértette a vállalkozás lényegét. Az életüket kérjük, s cserébe halhatatlanságot adunk. Fontolják meg. A fizetség? Nem hinném, hogy arra szükségük lesz a *továbbiakban*. De ha ragaszkod-

nak a szokásos eljáráshoz, kiállítjuk a megfelelő csekkeket. Az árban majd megalkudunk. Úgy sejtem, könnyen dűlőre fogunk jutni.

A Zénón-hadművelet

Hat perc a becsapódásig. A kijelzők eszeveszetten villognak, a riasztórendszer teljes hőfokon. De már nincs, akit riasszon. A kapitány tehetetlenül gubbaszt székében. Már csak öt perc. A navigációs tiszt a kezét tördeli. Négy. A legénység tagjai a végső letargián szeretnének túl lenni egyszer s mindenkorra. Mindannyian tudják, hogy a legtöbb, amit tehetnek, a csendes várakozás. Elfogadva az elkerülhetlent. Még három percük van. Felkészültek a támadásra, de az ellenség tűzereje meglepte a flottát. Az ő hajójuk tartott ki legtovább. S tart még ki két percig. Akkor éri el őket az omegalövedék. Manőverre már nincs idő, nem is volna értelme. Intelligens halál közelít feléjük. A pusztítás új neme. Egy perc múlva annyi sem marad belőlük, mint egy katicabogárból, amelyet atombomba talált telibe. Belül az utolsó percen. Képtelenek beszélni, figyelni, mozogni. Bábok, akiket sorsukra hagyott az irgalom. Ha volna még szemük a látásra és fülük a hallásra, észrevennék, hogy az öreg a sarokban (a cirkáló könyvtárosa) föltűnően nyugodt. „A költészet szempontjából ugyanis előnyösebb a hihető lehetetlenség, mint a hihetetlen lehetséges”, suttogja békésen Arisztotelész szavait. És Zénónról kezd beszélni. Hogy nincs szükség védekező stratégiára; a hadművelet, amellyel kivédhetik a csapást, *magától* készen áll. Csak szakadatlanul *gondolni* kell rá. Az eszmélet tiszta erejét nem győzheti le a démoni anyag; az a kozmoszt magát kérdőjelezné meg, cirkálóstul, katicabogarastul, istenestül és kaporszószostul. Mert közeledik, de sosem fog ideérni a halál. Ahhoz – citálja a betűk óra a görög bölcselőt – először a távolság felét kell megtennie. Majd a maradék távolság felét. Aztán annak a felét, és így tovább, végeérhetetlenül. Ezt suttogja, talán csak magának, hogy ne háborítsa a társakat. Majd lehunyja szemét, elféskelődik a fotelben; van ideje. Végtelen idő áll még előtte.

A Gagarin-gyűrű

Mire elkészült a világgal, Isten kezében alig maradt anyag az ember megteremtéséhez. A leggyatrább agyagból gyúrta hát eleinket, s ezt az eredendő silányságot ma sem tagadhatnánk el magunktól. Bátornak próbálunk látszani, holott éjszakánként reszketünk a holdfényben. Leleményesek lennénk, de minden gondolatunk angyaloktól csent híváság. Erkölcösnek tartjuk magunkat, pedig csak félünk. Igaz, erre már végzetes okunk is van. Pedig sokáig azt hittük, egymással kell dűlőre jutnunk. Háborúk és békekötések váltógazdasága, ennyi volt a történelmünk. S most talán mindennek vége lesz. Csakis magunkat hibáztathatjuk. Felelőtlenül nagyravágyók voltunk: az égbe és az égen is túlra szálltunk, ám nem érdekeltek a következmények. Hogy az elhasználódott műholdakkal, az elhagyott űrállomásokkal s a galaktikus kalandozás megannyi apró-cseprő relikviájával mi lesz. Mire föleszméltünk, a gazdátlan objektumok összekapaszkodtak, és gyűrűbe fogták a Földet. Törmelékes intelligenciájuk összeadódott, s a világunkat fenyegető, pusztításra tökéletesedett paragépezet jött létre. Aranybilincs kattant a mennyek fölött. Az apokalipszist harsogó sajtónyelv – méltatlanul a valamikori hőshöz, de jogosan emlékeztetve a kezdetekre – Gagarin-gyűrűnek keresztelte el az irányíthatatlan alkotmányt. Az utolsó órákban, nemzetközi összefogással sikerült kiszabadulnunk az életre kelt űrszemét halálos szorításából; épp csak kifejlesztett hiperfegyverek garmadáját bevetve semmisítettük meg a kozmikus hulladék körkörös hadoszlopát. Csakhogy... E roppant fel-

adathoz roppantul intelligens lövedékekre volt szükség. És cizellált memóriájú rakétafokozatokra s még ki tudja, mi mindenre. Ezek, miután teljesítették kötelességüket, dicséretes épségben maradtak fenn. Elképzelhetetlenül erős és okos konstrukciók egytől egyig, s most már amatőr csillagászok is tisztán kivehetik: valami baljós öntörvényűség új hadrendbe irányozta megmentőinket. Ugrásra kész szörnyek az égbolt takarásában, így gondol rájuk mindenki. Elpusztíthatatlanok. Kiszámíthatatlanok. Megközelíthetetlenek. És szemmel tartanak bennünket.

Holdtölte

Az első Hold-telepeseket, a várakozással ellentétben, nem követte újabb hullám. A Milligan-program megtorpant, rosszmájú híresztelések szerint kudarcba fúlt a kísérlet. A Hold ásványtartalékai túlon túl szűkösnek bizonyultak, kitermelésük pedig aránytalanul költségesnek; ráadásul a Kolónia fenntartása is hatalmas összegeket emésztett fel. Ám a 416 ember – férfiak, nők, gyermekek – a kormányzati hallgatás és halogatás hónapjait követően mégis úgy döntött: marad. A Lentiek nem értették őket. A holdbéli tájak pokoli kietlensége a monitorokon is pokolinak és kietlennek hatott. S nem volt világos az sem, hogyan képes fennmaradni néhány száz ember, önként és önerőből, egy életre alkalmatlan égitesten. Egyáltalán: mi zajlik a Hold túloldalán, ahol a Kolónia berendezkedett? Idővel a kérdések helyét közöny vette át. Ahogy az úrkutatási láz, úgy a földlakók érdeklődése is lohadni kezdett. Megszakadt a kommunikáció, a Hold magára maradt. Kétszáz év telt el, s mindenki úgy hiszi, halottak vagyunk. Vagy élelmes kannibálok módjára tengődünk itt, a körbeéő sivatagban. Pedig csak a holdtöltére várunk. Kétszáz év után arra a teliholdas éjre, amikor beteljesíthetjük sorsunkat, és a Lentiekét. Három nap múlva következik be, akkor indulunk. Nem volt egyszerű. Kellett hozzá ennyi idő. És rengeteg szenvedély, gondolat és szeretet. Odaadás és hit. Hogy meg lehet csinálni, s mi képesek leszünk rá. A gravitációs örvények és a fekete anyag energiáit fölhasználva útra kelni. Űrhajó nélkül, természetesen. Pontosabban a valaha volt legszebb csillagközi járművön. Holdtöltekor indulunk, hogy a Lentiek jól lássanak, és büszkék legyenek ránk, az elfeledettekre. Hogy ha föltekintenek az égre, azt lássák ámulón és reszketegen: a Hold, ez a gyönyörű ezüstkorong mozgolódni kezd, azután sebes búcsút int, s utasaival az univerzum túlsó szeglete felé veszi az irányt, hogy hírül vigye minden fajnak és istenségnek, miféle hidegglós csodákra hajlandó az otthont kereső szív.

Teremtők

Nincs titok, mert van túlvilág, zárta le történetét a jól értesültek szerény fölényével, és biccentett hozzá, és kortyolt a borból, és beletúrt a szakállába, és elaludt. Az asztra dőlve hortyogott az idős vándor, te pedig továbbbszötted, amit hallottál, mert elhitted, hogy a világon túl másik világ rejtezik, amögött harmadik, és így tovább véghetetlen sorban, s minden világnak saját Teremtője van, és ahány isten, annyi univerzum, ahány univerzum, annyi törvényi együttállás, innen a nehézkedés hiányzik, ott a fény szerkezete merőben különböző, másutt a lélek átjárta anyag fiziognómiája ölt olyas alakot, hogy az földi szavakkal elbeszélhetetlen és fölfejtethetlen, ezért földi a rejtély fátyla mindazt, ami túl van, és mert minden túl van, nincs szabadulás a fátyolozott létből, nincs szabadság, se megbocsátás, se glóriás derű, de van túlvilág, mert van titok, zártad le a történetet, és biccentettél hozzá, és kortyoltál a borból, és beletúrtál a szakálladba, és elaludtál. Az asztra dőlve hortyogtál, én

pedig továbbszóttam, amit hallottam, mert titok nélkül nincs túlvilág, és túlvilág nélkül nincs titok, és nekem se egyikre, se másikra nem volna szükségem, de történetek és vándorok nélkül, a színjátzó szavak szépségétől elesvén mi maradhatna birtokunk a sivatagos esztendőben, mi tarthatná életben az élehetlent, s mire áhítozhatna tiszta szívvel a kislány, akit tegnap a játszótéren sírni láttam, mert három pillanatig, míg körbe nem fordult higgadt elmével, árvának hitte magát? Néha azt gyanítom, ez a titok, a játszótéri kislány sírása – s minden egyéb, istenestül és túlvilágostul csak hóbort, üres varázslat, tündéri gyönyör és hideglelős transzcendencia. Biccentenék hozzá, kortyolnék a borból, és beletúrnék a szakállamba, de félek, végül az asztalra dőlve hortyognék magam is, márpedig éber szeretnék lenni hosszan, egészen addig, míg fel nem ébredtek, látni kívánom, amit láttok, és még inkább, amit látni fogtok, ne rekeszettek ki álmaitokból, ne hagyjatok remény nélkül, ne induljatok még más világok felé.

Bizalom

Hárommilliárd éve vagyunk úton. Maroknyi küldött, meggondolatlan vakmerők egy szűkös űrkabinban. A hibernalás lehetővé teszi a végtelent. És a rettenetet is. Társaim hárommilliárd éve alusszák a jégemberek édesded álmát, én pedig hozzávetőleg két és fél milliárd esztendeje függök élet és álom között: egy hiba folytán (talán hanyagul kötöttek be egy

Aranka

kábelt a földiek) a testem élettelenül, a tudatom éberem töltötte ezt az időt. Volt tehát alkalom gondolkodni. És ráeszmélni. És beleőrülni. És istenné lenni és patkánnyá és hínárrá és ametiszté – nem tudom, melyik a legmegfelelőbb analógia az állapotomra. Ami még nem volt, az nem hasonlíthat semmire. Különös, hogy nem lettem sem skizofrén, sem paranoiás. Ellenkezőleg. A teljes depressziótól a teljes derű óvott meg. A kiterjesztett bizalom mentális védőbástyái. Néhány millió évenként elfog ugyan a kétségbeesés, mi lesz, ha ennek nincs vége, ha nem érünk célba sehol és soha, ha nem jutok ki magamból, mert az örökkévalósággal váltam azonossá. Ha Isten sem vár ránk, mert magunk mögött hagytuk őt is. Azután, ki tudja, honnan és miért, minduntalan a régi erő költözik belém újra, indokolatlan nyugalom és jókedv, s e percben is csak ezt érzem. A felelőtlen reménységet, a semmi örömét. Ha ugyan én érzem. S nem az, aki mégiscsak várt ránk. Pár hétig, botcsinálta teológus, ezen merengek majd, azt hiszem. Máshoz fogni amúgy sem kedvezőek a körülmények. Ahogy Clara mondaná, aki karnyújtásnyi közelségben fekszik mellettem ebben az ártatlan pokolban: *Punktum van, baby.*

A dimenzióvándor

Behajtja a könyvet. Lehunyja a szemét. Lelkiismeretes olvasó módjára próbálja összegezni a regény cselekményét. Jól értette-e? Helyesen ítél-e felőle? Jogszerűen rándult-e görcsbe a gerincvelője minden egyes fejezet után?

Thriller célzó cyberpunk, hard-boiled sci-fi a legjobbak és legelvetemültebbek közül. Bűntény 2312-ben. Levágott női fej. A nyomozás hamarosan a többi testrészt is előtalálja. Akkurátusan helyezgette el a gondviselő brutalitás az univerzum szegleteiben a karokat, a lábakat, a törzset és a szívet. Milliárd fényévekre egymástól. A nyomozó alakja cizellált sablon: tapasztalt és magányos férfi, várandós feleségéhez hébe-hóba jó. Magához soha.

A soros dramaturgiai fordulat a fölismerés: a holttest más dimenziókból érkezett; a gyilkosság a jövő műve. Megakadályozható-e egy harminckét esztendő múlva esedékes borzalom?

Új nyomozati eredmény: a gyilkos meghaladhatatlanul intelligens. Gép. A világ jövője ura. Digitális istenség a szilíciumapokalipsziszból.

Bejárható-e az idő dimenziója? Esztendőök utasává lenni: a detektív előtt világos a feladat. Míg el nem homályosítja a következő információ. Az áldozat kiléte immár nem titok. Nyers szentimentalizmus rója a sorokat, amelyekből kiderül: saját megszületendő lányát fenyegeti a kreatív halál.

A regény vége szinte mindegy is. Az Olvasót már más érdekli. Az irodalom vége, a gondolat vége, a teremtés vége. A léte igézés absztrakt műveletei, amelyekre egy művészi alkotás képes. És a felelősség, megosztva a szerző és a befogadó között. Mit szabad? Mit lehet? Mit muszáj?

Kinyitja a szemét. Felüti a könyvet. Tollat vesz elő, és a sorok közé, kalligrafikus gondolat és kétségbeesett derűvel, bejegyzi saját narratíváját, hátha megnyílhat, nyomorúságosan gyönyörű képzeleti egerút gyanánt, egyéb dimenzió is, nemcsak a retteneté és az időé, amely talán ugyanaz minden kezdetek óta.